

JBC

PROGRAMA

4

21 | 22 D'OCTUBRE

SALA 1 PAU CASALS

XOSTAKOVITX 15

VILDE FRANG I LUDOVIC MORLOT

ORQUESTRA SIMFÒNICA DE BARCELONA
I NACIONAL DE CATALUNYA

PROGRAMA DE MÀ

GABRIELLA SMITH

(San Francisco, Estats Units 1991)

$f(x)=\sin^2 x-1/x$

(2019) – 1a audició – 5'

BÉLA BARTÓK

(Nagyszentmiklos, Romania 1881 – Nova York 1945)

Concert per a violí i orquestra n. 1, op. post BB48a

(1907-08) – 21'

I. Andante sostenuto

II. Allegro giocoso

Vilde Frang, violí

PAUSA 20'

DIMITRI XOSTAKÓVITX

(Sant Petersburg 1906 – Moscou 1975)

Simfonia n. 15, op. 141

(1971) – 42'

I. Allegretto

II. Adagio

III. Allegretto

IV. Adagio – Allegretto

ORQUESTRA SIMFÒNICA DE BARCELONA I NACIONAL DE CATALUNYA

VILDE FRANG, VIOLÍ

LUDOVIC MORLOT, DIRECCIÓ

PRIMERS VIOLINS Vlad Stanculeasa, concertino / Jaha Lee, concertino associada / Raúl García, assistent de concertino / Pedro Rodríguez, assistent de concertino / Maria José Aznar / Sarah Bels / Walter Ebenberger / Ana Galán / Natalia Mediavilla / Katia Novell / Maria Pilar Pérez / Jordi Salicrú / Cristian Benito* / Ana Kovacevic* / Laura Pastor* / Yulia Tsuranova* **SEGONS VIOLINS** Alexandra Presaizen, solista / Emil Bolozan, assistent / Maria José Balaguer / Jana Brauningner / Patricia Bronisz / Clàudia Farrés / Mireia Llorens / Melita Murgea / Josep Maria Plana / Robert Tomàs / Paula Banciu* / Andrea Duca* / Aria Trigas* / Clara Vázquez* **VIOLONS** Aine Suzuki, solista / Josephine Fitzpatrick, assistent / Christine de Lacoste / Franck Heudiard / Sophie Lasnet / Miquel Serrahima / Jennifer Stahl / Andreas Süßmayr / Javier López* / Johan Rondón* / Nina Sunyer* / Adrià Trulls* / Oreto Vayá* **VIOLONCELS** Charles-Antoine Archambault, solista / Jose Mor, solista / Lourdes Duñó / Vincent Ellegiers / Marc Galobardes / Jean Baptiste Texier / Carla Conangla* / Andrea Fernández* / Joan Rochet* / Amaia Ruano* **CONTRABAIXOS** Christoph Rahn, solista / Dmitri Smyshlyaev, assistent / Jonathan Camps / Apostol Kosev / Josep Mensa / Albert Prat / Anna Grau* / Nenad Jovic* **FLAUTES** Francisco López, solista / Beatriz Cambrils / Ricardo Borrull, piccolo **OBOÈS** Rafael Muñoz, solista / Dolors Chiralt, assistent / Maria José Meniz*, corn anglès **CLARINETS** Larry Passin, solista / Josep Fuster, assistent / Alfons Reverté, clarinet baix **FAGOTS** Silvia Coricelli, solista / Noé Cantú / Thomas Greaves, assistent / Slawomir Krysmalski, contrafagot **TROMPES** Juan Manuel Gómez, solista / Joan Aragó / Juan Conrado García, assistent / Pablo Marzal / Artur Jorge* **TROMPETES** Angel Serrano, assistent / Adrián Moscardó / Andreu Moros* **TROMBONS** Eusebio Sáez, solista / Carlos Fluixà* / Gaspar Montesinos, assistent / Santiago Díaz*, trombó baix **TUBA** Daniel Martínez* **TIMBALES** Joan Marc Pino **PERCUSSIÓ** Juan Francisco Ruiz / Ignasi Vila / José Luis Carreres* / Manuel Roda* / Guillem Ruiz* **ARPA** Magdalena Barrera, solista **CELESTA** Jordi Torrent*

ENCARREGAT D'ORQUESTRA Walter Ebenberger

RESPONSABLE DE DOCUMENTACIÓ MUSICAL Begoña Pérez

RESPONSABLE TÈCNIC Ignasi Valero

PERSONAL D'ESCENA Luis Hernández*

*Col·laborador/a

COMENTARI

per **Eva Sandoval**

Quan la “x” no és una incògnita

L’oceà Pacífic, el canvi climàtic, els incendis forestals, els esculls de corall, la costa nord de Califòrnia, la bioluminescència o els ritmes circadianis han estat les fonts d’inspiració per a les, fins al moment, dotze obres orquestrals de la jove compositora nord-americana Gabriella Smith (1991). Nascuda a Berkeley, ha sabut conjugar l’amor per la música i per l’ecologia en les seves creacions. Després de rebre els consells de John Adams, de qui la seva música absorbeix una forta influència, es va graduar el 2013 al Curtis Institute of Music de Filadèlfia. Tan sols sis anys després, el 2019, l’Orquestra Simfònica de Cincinnati, en un encàrrec conjunt amb l’Orquestra Simfònica Curtis, li va sol·licitar una obra com a part de les celebracions del seu 125è aniversari.

El resultat va ser $f(x) = \sin^2 x - 1/x$ (2019), una peça que rep la seva estrena europea en aquest concert. Com explica la mateixa Smith, l’inici del seu procés creatiu consisteix a dibuixar una corba que defineix el contorn de la forma de l’obra en termes d’energia i contingut dinàmic –eix vertical: $f(x)$ – respecte al temps –eix horitzontal: x . La corba d’aquesta composició respon a la funció matemàtica $f(x) = \sin^2 x - 1/x$, que descriu l’estructura de la peça, de la mateixa manera que els autors clàssics titulaven com a sonata o rondó els seus treballs. En termes perceptius, ens trobarem de seguida amb un primer clímax suau que decau per iniciar una forta pujada que culminarà al final de la partitura.

La concepció matemàtica i analítica és un dels trets més excel·lents del pensament musical del compositor Béla Bartók (1881-1945), que va aplicar freqüentment proporcions numèriques a diferents aspectes i paràmetres de les seves obres. A més, juntament amb Zoltán Kodály, va realitzar la que està considerada com la primera investigació etnomusicològica científica de la història sobre el folklore de l’est d’Europa. Els dos van emprendre un viatge per les zones rurals d’Hongria i Romania el 1908 per recopilar, entre altres coses, cançons magiars la influència de les quals romandrà per sempre en les seves composicions. Aquell any va acabar el seu Concert per a violí n. 1, op. 48a/Sz 36, una pàgina de joventut que va restar oculta fins anys després de la seva mort. De fet, durant més de dos dècades es va creure que el Concert per a violí n. 2, BB 117/Sz 112 (1937-1938) havia estat l’únic escrit per Bartók. El 1956 va aparèixer per primer cop el Concert n. 1, que es va estrenar a Basilea el 1958, encara que el seu moviment inicial ja havia estat editat prèviament (ca. 1912) com el primer dels *Dos retrats per a orquestra*, op. 5/BB 48b/Sz 37.

Als 27 anys, Bartók estava bojament enamorat de la jove Stefi Geyer, a qui va dedicar aquesta pàgina. L’estat d’èxtasi amorós en el que es trobava el compositor s’expressa a la perfecció en l’“Andante sostenuto”. El començament d’aquest primer moviment, des del solo inicial del violí, es probablement el fragment més poètic i somiador de tota la producció de l’hongarès. Les quatre primeres notes, sobre les quals es construeix tota la primera secció, constitueixen una variant del “leitmotiv d’Stefi” (Do sostingut – Mi – Sol sostingut – Si sostingut), segons va confessar ell mateix en una carta. Aquets motiu, també utilitzat com acord, representarà musicalment l’amor en tota l’obra posterior de Bartók. Segons la pròpia Geyer, el primer moviment del concert és un retrat de “la jove noia que ell estimava”, mentre que el segon “Allegro giocoso”, defineix “la violinista que ell admirava”. I és que, efectivament, la part final és molt més ràpida i virtuositica, amb una clara influència de ritmes populars. Bartók va esborrar aquest concert de la seva llista oficial d’obres com a conseqüència del rebuig per part de la seva venerada Stefi.

I si parlem de relació entre art i política, el significat últim de la música de Dmitri Xostakóvitx (1906-1975) sempre serà una incògnita. Concretament, la seva Simfonia n. 15 en La, op. 141 (1971) és una de les seves partitures més enigmàtiques, potser perquè, en aquesta última pàgina simfònica, l'autor esbossa una retrospectiva de la seva complexa vida (o supervivència?) i les seves influències heterogènies. L'obra passa per les diferents etapes de l'existència humana, del naixement a la mort. El rus va començar a escriure-la al llit d'un hospital l'estiu del 1971, a la casa de descans per a compositors de Repino (Carèlia). El seu fill Maxim va ser el responsable de l'estrena a Moscou el 1972. Tres anys i mig després, Xostakóvitx moria a conseqüència d'un càncer de pulmó.

El mateix autor va relacionar l'"Allegretto" inicial amb una botiga de joguines a la nit. El toc infantil és evident en la lleugeresa del primer tema, presentat per la flauta, així com en l'aparició sorprenent i la recurrència de la celebèrrima xaranga de l'obertura de l'òpera *Guillermo Tell*, de Rossini. La qualitat religiosa i fúnebre dels instruments de vent metall es potencia en el corall de l'inici de l'"Adagio", ombrívol i solemne, que anirà donant pas a diferents solos: violoncel, violí, trombó, celesta, vibràfon... Sense interrupció, s'inicia l'"Allegretto", l'scherzo de la simfonia, que es construeix a partir d'un tema satíric al clarinet. En aquesta secció escoltem la firma musical del compositor (DSCH), cosa que en ratifica el component autobiogràfic, a més que al llarg de l'obra es localitzen motius de simfonies significatives del seu catàleg, com la Simfonia n. 11 "L'any 1905" o la Simfonia n. 7 "Leningrad". Al final d'aquest tercer moviment es posen en relleu els timbres variats que Xostakóvitx sollicita per al joc de percussió. En l'"Adagio" punyent final se cita el *leitmotiv* del destí i altres passatges de la tetralogia *L'anell del nibelung* de Wagner; hi ha lloc per a una melodia contagiosa de sabor líric popular als violins i, a més, es reprenen les ressonàncies infantils de l'inici en un final d'allò més interrogatiu. El passat musical de Xostakóvitx i la seva vinculació inextricable amb el poble rus estructuren aquest edifici simfònic monumental, optimista i amarg alhora.

PRINCIPALS MITJANS PATROCINADORS

